

DIFTEERIA, TEETANUS, LÄKAKÖHA

HAIGUSED

Difteeria

Äge nakkushaigus, mida põhjustab bakter ja mis kahjustab peamiselt hingamisteid. Difteeria levib otsese kontakti kaudu inimeselt inimesele, samuti piisknakkusena köhimisel ja aevastamisel. Peamised kliinilised sümptomid on palavik, tursunud lümfisõlmed, kurguvalu, neuropaatia, häälekaotus, köha, hingamispuudulikkus, neelamisraskused. Tüsistustest on haaratud neerud, süda ja närvisüsteem, võib esineda ka pehme suulae lihaste halvatus ja kopsupõletik. Riikides, kus rutiinset vaktsineerimist ei teostata, ulatub suremus difteeriasse 1,5-25 %-ni.

Ravi aluseks on antiitoksiin, millega muudetakse kahjutuks veres olev difteeriatoksiin. Lisaks kasutatakse ravi antibiootikumidega. Risk haigestuda on olemas, kuna mitmetes Euroopa riikides (eriti just Lätis, Ukrainas ja Venemaal) on haigestumine viimastel aastatel küllaltki kõrgel tasemel.

Kõige efektiivsemalt kaitsevad nakatumise eest õigeaegselt teostatud vaktsineerimised.

Teetanus

Bakteri poolt põhjustatud lihaskangestusega kulgev äge nakkushaigus. Nakatuda võib haigustekitajat sisaldavate pinnaseosade sattumisel kriimistusse või haava. Bakter hakkab tootma mürkainet, mis kahjustab normaalset närvierutuse ülekannet lihastele. Tulemusena tekib kangestus ehk kramp. Tavaliselt algab teetanus mälumislihaste spasmiga, millele järgnevad neelamisraskus, kaela-, õla- ja seljalihaste jäikus. Hiljem on haaratud kõik tahtele alluvad lihased. Kergematel juhtudel on haigus ravitav, raskematel lõpeb surmaga. Teetanusehaige teistele nakkusohtlik ei ole. Haiguse peiteperiood (aeg, millal bakter on juba organismis, kuid inimesel haigusilmingud veel ei avaldu) on 2-50 päeva. Teetanuse bakter oskab moodustada ka eosid, mis säilivad pinnases ning loomade väljaheidetes aastaid nakatumisvõimelistena. Surmavaks osutub teetanus kuni pooltel nakatunutest. Tänu vaktsineerimisele on Eestis haigestumine peaaegu kadunud, viimastel aastatel registreeritakse 1-2 haigusjuhtu aastas.

Läkaköha

Bakteri poolt põhjustatud nakkushaigus, mis kulgeb ägedate köhahoogudega. Läkaköha levib inimeselt inimesele piisknakkuse teel. Tekivad ägedad köhahood, mida põhjustab suurenenud limaeritus hingamisteedes. Läkaköha on pika kuluga haigus, mis on väikelastele eluohtlik. Limaskestale kinnitunud bakter tekitab enda ümber haavandi, ärritades sellega bronhi limaskesta ja tekitades põletikku. Kaitseks hakkab bronhide limaskest suurendama limaeritust. Köhahood on organismi normaalne refleks, millega ta püüab bronhidest väljutada limaskesta ärritavaid baktereid, samuti lima. Haigus algab hingamisteede nakkusele sarnanevate sümptoomidega. Lapsel on kerge köha, nohu ja väike palavik, nõrkus ning jõuetus. 1-2 nädala möödudes köha tugevneb ning muutub hootiseks. Köhahoogude ajal võib lapse nägu tõmbuda sinakaks, ta võib oksendada ning hapnikuvaegusest võivad tekkida krambid. Haigus kestab kokku 6-8 nädalat. Köha võib püsida veel mitu kuud. Vaktsineeritud lastel väheneb haigestumus läkaköhasse 80-90%. Haigestuda võivad siiski ka vaktsineeritud isikud, kuid neil kulgeb haigus kergemini ja ei ole eluohtlik. Raviks kasutatakse antibiootikumi. Eestis langes pärast vaktsineerimise rakendamist haigestumine läkaköhasse rohkem kui 25 korda. Läkaköha läbipõdemise järgne immuunsus ei ole eluaegne ja läkaköha võib elu jooksul põdeda rohkem kui üks kord.

VAKTSINEERIMINE

Vaktsineerimine on looduslähedane viis immuunsuse kujundamiseks. Vaktsiin sisaldab haigust tekitava viiruse või bakteri neid antigeene, mille kaudu immuunsüsteem haigustekitaja ära tunneb. Vaktsiinid on välja töötatud nii, et seal on ohutud antigeenid, mis nakkushaigust ei põhjusta. Vaktsineerimise tulemusel kujuneb sarnane immuunsus, nagu nakkushaiguse läbipõdemise järgselt, kuid ilma haiguse enda põdemise ohuta ja vaevata. Kui mingi haiguse vastu vaktsineeritud inimene nakatub, siis immuunsüsteem on kohe valmis inimest kaitsma. Mikroorganismid hävitatakse enne, kui nad saavad hulgaliselt paljuneda. Nii on takistatud ka nakkuse levimine edasi järgmistele inimestele. Seetõttu aitab vaktsineerimine ära hoida nakkushaiguste puhanguid.

Vastavalt Sotsiaalministri 31. oktoobri 2003. a määrusele nr 116 on vaktsineerimine vabatahtlik ja kooli tervishoiutöötajal on vaja lapsevanema kirjalikku nõusolekut selle teostamiseks. Lapsevanema keeldumise korral on vajalik täita vaktsineerimisest keeldumise vorm (saab kooliõe käest) või vabas vormis keeldumine.

Hetkel kehtiva immuniseerimiskava leiab vaktsineeri.ee lehelt.

VASTUNÄIDUSTUSED

Ajutiseks vastunäidustuseks on keskmise raskusega või raske äge haigus. Peale haiguse möödumist või seisundi stabiliseerumist on vaktsineerimine lubatud. Vastunäidustuseks on raske allergiline reaktsioon vaktsiini eelmisele doosile või mõnele vaktsiinis leiduvale komponendile, ajuhaigused, neuroloogilised probleemid, hüübimishäired.

Palun teavitada, kui laps põeb mingisuguseid kroonilisi haigusi, saab pikaajalist ravi või on olnud allergiline mõnele ravimile või teisele vaktsiinile.

VAKTSINEERIMISE KÕRVALTOIMED

Sagedasemad on paiksed reaktsioonid süstekohal: valu, punetus ja turse, mis võivad tekkida 48 tunni jooksul ning kesta 1...2 päeva. Harvemad on üldised reaktsioonid: mööduv palavik, lümfisõlmede suurenemine, sügelemine, turse, pearinglus, vererõhu langus, lihas- ja liigesvalu ning peavalu. Immuniseerimise järgselt tekkinud sümptomid võivad olla põhjustatud vaktsiini manustamisest, kuid tegemist võib olla ka juhusliku ajalise kokkulangevusega. Immuniseerimise tõsised kõrvaltoimed esinevad harva.

Punetust ja valu süstekohas saab leevendada jaheda niiske kompressiga. Tugeva valu ja kõrge palaviku korral võib kasutada valuvaigistavat ja palavikku alandavat ravimit.

Tavaliselt mööduvad nähud mõne päeva jooksul. Kui nähud ei taandu või süvenevad, teavitage sellest perearsti.

Kiire allergilise reaktsiooni korral (sügelev lööve nahal, näo- ja kaela piirkonna turse, hingamisraskused, teadvusekadu) kutsuda kiirabi.

Peale vaktsineerimist tekkivatest tervisehäiretest teavitada nii perearsti kui kooliõde.

Koolis toimival vaktsineerimisel jälgitakse last peale vaktsineerimist 15-20 minutit. Olemas on vajalikud esmaabivahendid.

Lisainfot saab Terviseameti lehelt vaktsineeri.ee